

MÜZİK TERAPİ UYGULAMALARINDA TIBBİ UYGULAMA HATALARI (MALPRAKTİS)

Bora BÜKEN¹

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) üye ülkelere Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıbbın ulusal sağlık sistemlerine entegre edilmesini önermiştir (Tayfun ve Müslümanoğlu 2019; WHO, 2000, 2005, 2013; Traditional medicine, 2008; WHC, 2002) Mevzuatımızda Müzik terapi Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) yöntemlerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği (GETATUY), 27 Ekim 2014 tarihinde 29158 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları ülkemizde hukuki bir temele kavuşmuştur. Henüz özel bir malpraktis kanunu yok ise de birçok yasada yer alan kanun maddeleri ve içtihatlar tıbbi uygulamaları da kapsamaktadır. Bir malpraktis kanunu çıkarılması ve GETAT uygulamalarına dair yönetmelikler ve yönergelerin oluşturulması ileride çıkabilecek sorunların da önüne geçecektir. Avrupa Birliği Ülkelerinin bir kısmında Geleneksel ve Alternatif tıp uygulamaları ile ilgili yasal düzenleme vardır. Orta ve Güney Avrupa ülkelerinde uygulamaların çoğunlukla hekimler tarafından yapıldığı ancak Kuzey Avrupa Ülkelerinde hekim dışında ayrı meslek dalları olarak kabul edildiği belirtilmektedir (Büken, 2021; Biçer, 2019)

¹ Prof. Dr., Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, Düzce Üniversitesi, GETAT Müzik Terapi Birimi., bukenbora@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-2768-5946

ve %67,3'ünün GETAT destekleyici tedavilerini aldıklarını hekimlerine bildirmediği belirtilmektedir (Akyol, 2011)

Oysa şimdiki ve eski sağlık bilgilerini eksiksiz ve doğru şekilde vermek ve tedaviye katılmayı istemek, tedaviyi yapan kişilerin önerilerine uymak veya tedavi planını tartışmak, sağlığı veya planlanmış tedavisi ile ilgili tam anlamadığını sormak, tedavisini yapan kişilere sağlığı ve/veya durumuyla ilgili değişiklikleri bildirmek, tedaviyi reddetme veya tedavi planına uymamaktan kaynaklanan sorumlulukları kabul etmek, tedavi ve tedavi düzenini etkileyecek bütün klinik kurallara uymak, sağlık güvencesi tarafından karşılanmayan ek ödemeleri yapmak, diğer hastalar ve personele saygı göstermek de hastanın yükümlülükleri olarak değerlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Aldridge, A. Music therapy research. A review of references in the medical literature. The Arts in Psychotherapy 20:11–35 (1993) DOI:10.1016/0197-4556(93)90029-2
2. Alexander, DA., Klein, S, Gray, NM, Dewar IG., Eagles JM. Suicide by patients: questionnaire study of its effect on consultant psychiatrists. BMJ. 10;320(7249):1571-4. (2000).doi: 10.1136/bmj.320.7249.1571)
3. Alluri, V., Toiviainen, P., Burunat, I., Kliuchko, M., Vuust, P., Brattico, E. Connectivity patterns during music listening: Evidence for action-based processing in musicians. Hum Brain Mapp. 38: 2955-2970. (2017). <https://doi.org/10.1002/hbm.23565>.
4. Amaral, JAT., Nogueira, ML., Roque, AL., Guida, HL., Abreu, LCD., Raimundo, RD., Vanderlei, LCM.; Ribeiro, VL., Ferreira, C., Valenti, VE.; Cardiac autonomic regulation during exposure to auditory stimulation with classical baroque or heavy metal music of different intensities. Arch Turk Soc Cardiol. 42(2):139-146. (2014) doi: 10.5543/tkda.2014.39000
5. AMTA, (American Music Therapy Association). How to Find a Music Therapist. <https://www.musictherapy.org/about/find/> er tar: 10.01.2022)
6. AMTA, What is Music Therapy? American Music Therapy Association. AMTA Official Definition of Music Therapy <https://www.musictherapy.org/about/musictherapy/> er tar: 13.01.2023
7. AMTA, American Music Therapy Association Standards of Clinical Practice <https://www.musictherapy.org/about/standards/> Erişim Tarihi: 04.02.2023
8. Anadolu Üniversitesi. Müzik Terapisi Programı (Tezsiz) (YL) <https://www.anadolu.edu.tr/akademik/enstituler/2098/muzik-terapisi-programi-tezsiz-yl/program-profil> er. Tar: 14.01.2022
9. APA (American Psychological Association). 2010. <https://www.apa.org/search?query=informed+consent&Classification=Therapy%3BEthics&sort=Relevance> er tar: 21.02.2022
10. APA. Guidelines for Psychological Practice with Older Adults. Adopted as APA Policy by the APA Council of Representatives in August, 2013 http://www.sipinvecchiamento.it/documenti/guidelines_older_adults_APA.pdf.er tar: 28.08.2022
11. Arpacı, Ö. Sağlık Bakanlığı Tarafından Kabul Edilen Geleneksel Ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları ve Bunların Hukuka Uygunluğunun Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 23(2):1245-1307 (2021) doi: <https://doi.org/10.33717/deuhfd.998230>

12. Ateş, T. Hekimlerin ve sağlık görevlilerinin hukuki sorumlulukları. Hekimlerin cezai ve hukuki sorumlulukları. Nobel Tıp Kitap evi (2007) ISBN: 978-975-420-590-9: s: 204
13. Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama Yönetmeliği. Resmi Gazete Tarihi: 31/07/2004 Resmi Gazete Sayısı: 25539, (Değişik 27.06.2009 Tarih ve 27271 Sayılı Resmi Gazete). <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=7076&mevzuatTur=KurumVeKurulus-Yonetmeli&mevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 21.04.2023
14. Ay, A., Çınar, S., Boztepe, H. Çocuklarda aydınlatılmış onam. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2019, 6(2), 120-125.
15. Baker, C., Brown, B. Suicide, self-harm and survival strategies in contemporary heavy metal music: a cultural and literary analysis. *J Med Humanit* 37, 1–17 (2016). <https://doi.org/10.1007/s10912-014-9274-8>.
16. Baker, F., Tamplin, J. Nörorehabilitasyonda müzik terapi yöntemleri çev: Yılmaz, ÖT. Hipokrat Yayınevi 2019 ISBN: 978-605-7874-12-2.
17. Baxter, HT., Berghofer, JA., MCEvan, L., Nelson, J., Peters, K., Roberts, P. Administration Instructions. The individualized music therapy assessment profile. IMTAP. London: Jessica Kingsley Publishers, s: 25-36 (2007) ISBN: 9781843108665,9781846427466 <https://books.google.com.tr/books?id=FRYQBQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false> Erişim Tarihi: 24.02.2023
18. Beck, S. The therapeutic use of music for cancer-related pain. *Oncology Nursing Forum* 1991;18(8):1327–37
19. Bernardi, L., Porta, C., Casucci, G., Balsamo, R., Bernardi, NF., Fogari, R., Sleight, P. Dynamic Interactions Between Musical, Cardiovascular, and Cerebral Rhythms in Humans. *Circulation* 119 (25); 3171-3180. (2009) doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.108.806174
20. Biçer, İ., Balçık, PY. Geleneksel ve tamamlayıcı tıp: Türkiye ve seçilen ülkelerinin incelenmesi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(1): 245-257 (2019)
21. Birni, G., Eryılmaz, A. Positive psychotherapy perspective on suicide: investigating suicidal thoughts and suicide probability. *TÜJSEG*. 11(2): 135-148 (2022) ISSN: 1300 – 7432 www.tijseg.org Erişim Tarihi: 31.01.2023
22. Bruscia, KE. Tanımlama İhtiyacı. İçinde: Müzik Terapiyi Tanımlamak. 3. Basımdan Çeviri. Çev ed: Uçaner – Çifdalöz, B. Nobel Yaşam. (Mayıs 2016) ISBN: 978-605-9746-08-3 S: 4-22
23. Bulut, M., Mercan, N., Yüksel, Ç. Psikiyatride malpraktis. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar* 12(2):195-204. (2020) [doi: 10.18863/pgy.562489](https://doi.org/10.18863/pgy.562489)
24. Burunat, I., Tsatsishvili, V., Brattico, E., Toiviainen, P. Coupling of action-perception brain networks during musical pulse processing: Evidence from region-of-interest-based independent component analysis. *Frontiers in Human Neuroscience*. 11: 230 (2017) [doi: 10.3389/fnhum.2017.00230](https://doi.org/10.3389/fnhum.2017.00230)
25. Büken, B. Türk Hukuk Sistemi, Getat Uygulamaları ve Malpraktis, Çözüm Önerileri. Uluslararası 1. Kocaeli Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Kongresi. Tam Bildiri Kitapçığı. 11-13 Haziran 2021. Kocaeli. 183-194 (2021)
26. Bystedt, S., Rozental, A., Andersson, G., Boettcher, J. ve Carlbring, P. Clinicians' perspectives on negative effects of psychological treatments. *Cogn Behav Ther*. 43(4):319-31.(2014). [doi: 10.1080/16506073.2014.939593](https://doi.org/10.1080/16506073.2014.939593).
27. Can, H. Sağlık Hizmetlerinde İdarenin Organizasyon Sorumluluğu TBB Dergisi (161) 183-224 (2022)
28. Canpolat, F. Kamu hastanesinde yapılan tıbbi müdahalede hekimin özel hukuktan doğan sorumluluğunun dayanağı TBB Dergisi, 80: s: 156-181 (2009)

29. Cahill, J., Barkham, M., ve Stiles, WB. (2010). Systematic review of practice-based research on psychological therapies in routine clinic settings. *Br J Clin Psychol.* 49(Pt 4):421-53. (2010 Nov) doi: 10.1348/014466509X470789
30. Catanesi, R., Carabellese, F. Suicide and malpractice. *Riv Psichiatri.*46(2):75-88. (2011 Mar-Apr) doi: 10.1708/626.7309
31. Casares, NG., Leiva, MMR. Arnes, JAG. Music therapy as a non-pharmacological treatment in Alzheimer's disease. A systematic review *Rev Neurol.*16;65(12):529-538. (2017 Dec) doi: <https://doi.org/10.33588/rn.6512.2017181>.
32. Chase, MK. Music therapy assessment for children with developmental disabilities: a survey study. *J Music Ther.* 41(1):28-54 (2004 February) doi:10.1093/jmt/41.1.28
34. Conklyn, DB., Rung –Meehan, TA. Modified melodic intonation therapy for acquired non-fluent aphasia. *Music Med.* 10(2): 98 – 103 (2018) doi: <https://doi.org/10.47513/mmd.v10i2.590>
35. Chuang, CY., Han, WRç, Li, PC., Song, MY., Young, ST. Effect of long-term music therapy intervention on autonomic function in anthracycline-treated breast cancer patients. *Integr Cancer Ther* 10 (4):312-6. (2011). doi: 10.1177/1534735411400311
36. Croarkin, P., Berg, J., Spira, J. Informed consent for psychotherapy: a look at therapists' understanding, opinions and practices. *Am J Psychother* 57:384 – 401 (2003)
37. Cutcliffe, JR., Barker, P. The Nurses' Global Assessment of Suicide Risk (NGASR): developing a tool for clinical practice. *J Psychiatr Ment Health Nurs.*11(4):393-400.(2004 Aug) doi: 10.1111/j.1365-2850.2003.00721.x.
38. Çarıkcı, S., Ünlüer, NÖ., Torun, Ş. Effects of cadence-compatible melodic rhythmic auditory stimulation implementation on gait in patients with Parkinson's disease. *Somatosens Mot Res* 38: 108-16. (2021) DOI: 10.1080/08990220.2020.1864314.
39. Çoban, A. Ruh ve beden sağlığı için müzik terapi. *Timaş Yayınları İstanbul* s:57-82, 85-180. (2020) ISBN: 978-975-263-170-0
40. Danişay 10. D, E. 1994/3258, K. 1995/2379, T. 03.05.1995
41. Decker – Voigt, HH., Oberegelsbacher, D., Timmermann, T. *Lehrbuch musiktherapie.* München: Reinhardt. (2012). ISBN: 13978-3825236953 s:20
42. Decourneau, G. Müzik terapisinin sınırları. Müzik terapi ilkeleri. Birinci Basımdan Çeviri. Çeviren: Uçaner – Çifdalöz B. Nobel Yaşam. s.115-132 (2016). ISBN:978-605-9746-11-3
43. Demirci, B. Türk ceza hukukunda taksirden doğan sorumluluk. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku) Anabilim Dalı. (Tez). Ankara-2011
44. Dileo, C. Introduction to music therapy and medicine.definitions, theoretical orientations and level of practice. In: Dileo D. Ed. *Music Therapy and Medicine: Theoretical and Clinical Application.* Silver Spring. MD: American Music Therapy Association Inc. 1999 ISBN-13 : [978-1884914003 s: 181-8
45. Doğan, B. *Avrupada Müzikle Tedavi,* İstanbul: Ezgi Yayıncılık. s:60-66, 123 (2006). ISBN:9789758868636
46. Dizdar, E. Yetkisiz hekimlik suçu (1219 Sayılı Kanun m.25) TAAD 11 (38) s:295-313 (Nisan 2019)
47. DHBTEK. Dünya Hekimler Birliği Tıp Etiği Elkitabı, TTB yayımları, 3. Baskı. 2015, Ankara, http://www.ttb.org.tr/kutuphane/tip_etigi.pdf, Erişim tarihi; 21.03.2023. ISBN-978-605-9665-17-9
48. Edgerton, CL. The effect of improvisational music therapy on the communicative behaviors of autistic children. *J Music Ther.* 31(1), s. 31-62 (1994) <https://doi.org/10.1093/jmt/31.1.31>
49. Erkol, Z., Erkol, H., Büken, B. Kanser Hastalarında Aydınlatılmış Onam. *Türkiye Klinikleri J Gen Surg-Special Topics* 6(3) 153-160 (2013)

50. Ersoy, N., Şenses, MÖ., Er, RA. Acil Tıp'ta Aydınlatılmış Onam. *Ulus Travma Acil Cerrahi Derg* 16 (1):1-8 (2010)
51. Gallegoa, MG., García, JG. Music therapy and Alzheimer's disease: Cognitive, psychological, and behavioural effects. 32(5):300-308. (2017 Jun) doi: 10.1016/j.nrl.2015.12.003
52. Gençel, Ö. Müzikle tedavi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 14 (2) 697-706 (2006)
53. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği. Resmî Gazete. 27 Ekim 2014. Sayı: 29158 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141027-3.htm>. Er tar: 25.08.2022
54. Gold, C., Assmus, J., Hjørnevik, K., Qvale, LG., Brown, FK., Hansen, AL., Waage, L., Stige, B. Music therapy for prisoners: pilot randomised controlled trial and implications for evaluating psychosocial interventions. *Int J Offender Ther Comp Criminol.* 58(12):1520–1539 (2014) DOI: 10.1177/0306624X13498693
55. Gerra, G., Zaimovic, A., Franchini, D., Palladino, M., Giucastro, G., Reali, N., Maestri, D., Caccavari, R., Delsignore, R., Brambilla, F. Neuroendocrine responses of healthy volunteers to 'techno-music': relationships with personality traits and emotional state. *Int J Psychophysiol* 28 (1):99-111. (1998) doi: 10.1016/s0167-8760(97)00071-8
56. Gold, C., Due, FB., Thieu, EK., Hjørnevik, K., Tuastad, L., Assmus, J. Long-term effects of shortterm music therapy for prison inmates: six-year follow-up of a randomized controlled trial *International Int J Offender Ther Comp Criminol.* 65(5) 543–557 (2021) DOI: 10.1177/0306624X20909216
57. Göçer, Ş., Balbaloğlu, Ö. Fizik tedavi ve rehabilitasyon polikliniğine başvuran bireylerin geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları ile ilgili bilgilerinin incelenmesi *Sağlık Bilimleri Dergisi.* 30(2); 118 – 125 (2021). <https://doi.org/10.34108/eujhs.791999>
58. Gökmen, H., Güleç, S. Tıbbi malpraktis riskinin yönetiminde bir araç olarak hekim mesleki sorumluluk sigortaları. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi* 1(1): 9 – 16 (2010)
59. Guerrier, G., Abdoul, H., Jilet, L., Rothschild, PR., Baillard, C. Efficacy of a web app-based music intervention during cataract surgery: a randomized clinical trial. *JAMA Ophthalmol.* 1;139(9):1007-1013. (2021 Sep) doi: 10.1001/jamaophthalmol.2021.2767
60. Gültekin, F. Yardımcı kişinin fiillerinden borçlunun sorumluluğu. *TAAD,* 9 (35) s: 375-413 (2018)
61. Gümüş, AE., Gümüş, MA. Bilgilendirilmiş onay: psikolojik danışma sürecinin yasal ve etik yükümlülüğü, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 4 (31):69-79 (2009)
62. Gülüm İV. Psikoterapistlerin Farkındalığı ve Olası Olumsuz Psikoterapi Sonuçları: Sorun Kaynakları ve Çözüm Önerileri. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD),* (6) 13: 465-483 (2018)
63. Gülüm, İV. Etkili Terapist Özellikleri İçin Farkındalık Eğitim ve Uygulamaları: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar.* 8(4) 337-353 (2016).
64. Gülüm, İV. Farkındalık Eğitim ve Uygulamalarının Terapistlerin Kişisel Yaşamlarına Etkisi: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 7(47), 117-134 (2017).
65. Güvenç RO. Türklerde ve Dünyada Müzikle RUHI Tedavinin Tarihçesi ve Günümüzdeki Durumu. T.C. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı. (Doktora Tezi). İstanbul. (1985)
66. Hakeri, H. Tıp hukukunda malpraktis komplikasyon ayırımı. *Toraks Cerrahisi Bülteni* 1: 23-28. (2015) DOI:10.5152/tcb.2014.003.https://toraks.org.tr/site/sf/books/pre_migration/966bcb30758ee1957827b5beb1b5b88e396a3b99b5346b05fb6028dd2fe2c667.pdf Erişim Tarihi: 11.03.2023
67. Hakeri, H. Ceza hukukunda ihmal kavramı ve ihmal suçlarının çeşitleri. İcra ihmal ayırımı – ihmal suçlarının unsurları. Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş. Birinci Baskı. (2003). ISBN: 975-347-590X

68. Halfon, S., Özsoy, D., Kara, D., Çavdar, A. Gözleme Dayalı Terapötik İttifak Ölçeği, Türkçe Formu'nun (GDTİÖ) Psikometrik Özellikleri (GDTİÖ'nün Psikometrik Özellikleri) Türk Psikoloji Yazıları, 23(46), 55-68 (Aralık 2020). doi: 10.31828/tpy1301996120201227m000025
69. Han, P., Kwan, M., Chen, D., Yusoff, SZ., Chionh, HL., Goh, J., Yap, P. A controlled naturalistic study on a weekly music therapy and activity program on disruptive and depressive behaviors in dementia Dement Geriatr Cogn Disord. 30(6):540-6. (2010). doi: 10.1159/000321668
70. Hancı, İH. Hekimin tazminat sorumluluğu. İçinde; Malpraktis, Tıbbi girişimler nedeniyle hekimin ceza ve tazminat sorumluluğu. Seçkin Yayıncılık San. ve Tic AŞ. s: 113-119 (2002). ISBN: 975-347-483 0
71. Hannibal, N., Pedersen, IN., Hestbaek, T. Music therapy for psychiatric clients, music therapy in social psychiatry. A Comprehensive Guide to Music Therapy 2nd Edition Editor: Jacobsen, SL., Pedersen, IN., Bonde, LO. Jessica Kingsley Publishers p: 236-261 (2019). eISBN 978 1 78450 793 0.
72. Hansen, N., Lambert, M., Forman, E. The psychotherapy dose-response effect and its implications for treatment delivery services. Clinical Psychology: Science and Practice, 9(3), 329–343. (2002). <https://doi.org/10.1093/clipsy.9.3.329>
73. HHY, 2014. Hasta Hakları Yönetmeliği m.4 (08/05/2014 tarihinde eklenen “g” bendi <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=4847&mevzuatTur=KurumVeKurulus-Yonetmeli&mevzuatTertip=5> er tar: 25.08.2022.
74. Hatfield, D., McCullough, L., Frantz, S.H.B. ve Krieger, K. Do we know when our clients get worse? An investigation of therapists' ability to detect negative client change. Clinical Psychology & Psychotherapy, 17, 25–32 (2010).
75. Hjørnevik, K. An ethnography of music therapy in a Norwegian prison: exploring musicking, identity and change in the carceral setting. PhD in Music Therapy Nordoff Robbins / Goldsmiths, University of London United Kingdom. (2021)
76. Ikuno, R. Fact sheet of music therapy in Japan. Education/Training System. Voices. A Word Forum for Music Therapy. (5) 1. (2005) <https://voices.no/index.php/voices/article/view/1728/1488> erişim tarihi: 14.02.2023
77. İleri, SŞ. Yetişkinlerle çalışan ve araştırma yapan psikologların dikkat etmesi gereken etik konular. Türk Psikoloji Yazıları, 22(44), 1-11. (Aralık 2019) doi: 10.31828/tpy1301996120190831m000011
78. İlnem, C., İlnem, M. Psikiyatri pratiğinde hatalı uygulamalar. Düşünen Adam; 12 (4): 4-15 (1999)
79. İpekyüz, FY. Hekimin Tazminat Sorumluluğu. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20(33):19-61 (2015)
80. Jackson, NA. A survey of music therapy methods and their role in the treatment of early elementary school children with ADHD J Music Ther, XL (4):302-323 (2003)
81. Karadağ, F., Kalkan – Oğuzhanoglu, N., Özdel, O., Ergin,Ş., Kaçar N. Psöriyazis hastalarında psikodrama: stres ve stresle baş etme. Anadolu Psikiyatri Derg. 11:220-227 (2010).
82. Karadeniz, EEŞ. Demans – Alzheimer hastalarında farklı müzik terapi uygulamalarının zihinsel, psikolojik, anksiyete ve ajitasyon etkileri üzerine karşılaştırmalı çalışma. T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı Türk Müziği Yüksek Lisans Programı. (Tez). İstanbul – (2017).
83. Karahasanoğlu, S., Çevirme, C. Müzikle tedavide yöntemler: davranışsal ve yaratıcı terapi, serbest doğaçlama. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 13 (69): 590-606 (2020)
84. Kaya, BB., Şahin, M. Public knowledge about traditional and complementary medicine . EuRJ 5(5):861-867. (2019) doi: 10.18621/eurj.429651
85. Koru, O. Tıbbi müdahalenin hukuka uygunluğu: endikasyon şartı. InULR 12(2): 491-500 (2021) ISSN: 2146-1082 e-ISSN: 2667-5714

86. Körber, A. (2013). Musiktherapie. Psychotherapeut doi: 10.1007/s00278-012-0958-0 58, 79-99
87. Laska, KM., Smith, TL., Wislocki, AP., Minami, T. ve Wampold, BE. Uniformity of evidence-based treatments in practice? Therapist effects in the delivery of cognitive processing therapy for PTSD. *J Couns Psychol.* 60(1):31-41. (2013 Jan) doi: 10.1037/a0031294
88. Linden, M. How to define, find and classify side effects in psychotherapy: From unwanted events to adverse treatment reactions. *Clin Psychol Psychother.* 20(4):286-96. (2013 Jul-Aug). doi: 10.1002/cpp.1765.
89. Maçkalı, Z. Ruhsal bozukluklarda bilgilendirilmiş onam ve onam verme kapasitesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar.* 6(3):227-242 (2014). doi: 10.5455/cap.20131103093205
90. McLeod, BD., Weisz, JR. The Therapy Process Observational Coding System—Alliance Scale: Measure Characteristics and Prediction of Outcome in Usual Clinical Practice *Journal of Consulting and Clinical Psychology.* 73 (2) 323–333. (2005) doi: 10.1037/0022-006X.73.2.323
91. MHTP (Music for Healing and Transition Program). Live Therapeutic Music Data Collection Form. General Information & Instructions For Use. 2010 <https://static1.squarespace.com/static/55761ecde4b09224e9c35595/t/5692c8c425981daa98f9f1da/1452460229094/mhtp-data-form-instructions.pdf>. Er tar. 11.04.2022
92. Morlock, LL., Malitz, FE., Frank, RG. Psychiatric malpractice claims in Maryland. *Int J Law Psychiatry.* 14:331-346. (1991) doi: 10.1016/0160-2527(91)90013-d
93. Nakamura, T., Tanida, M., Nijima, A., Hibino, H., Shen, J., Nagai, K. Auditory stimulation affects renal sympathetic nerve activity and blood pressure in rats. *Neurosci Lett;*416 (2):107-12. (2007) doi: 10.1016/j.neulet.2007.01.080
94. NASW (National Association of Social Workers) Read the Code of Ethics. (1999) <https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English> Erişim tarihi: 21.02.2022.
95. Nater, UM., Abbruzzese, E., Krebs, M., Ehlert, U. Sex differences in emotional and psychophysiological responses to musical stimuli. *Int J Psychophysiol.* Nov;62(2):300-8. (2006) doi: 10.1016/j.ijpsycho.2006.05.011
96. Okazaki, S., Mays, S.” Music therapy in Japan “, *Voices: A World Forum for Music Therapy.* (2003).
97. Orłowski-Duran, D, Can, UK., Bağcı, H. Almanya’da müzik terapi alanında gerçekleştirilen bilimsel yayınların incelenmesi (2010-2019). *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi,* (14) 33; 266-286 (2021)
98. Özdemir, H. Hekimin hukuki sorumluluğu. *ERÜHFD, C. XI, S. 1, 33-81*(2016)
99. Özgan, S. Ergenlik Döneminde dinlenen müzik türü ile kendine zarar verme davranışı arasındaki ilişki (Tez). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. İstanbul (2004)
100. Özkara, E., Dokgöz, H. Tıbbi Uygulama Hataları. Ed: Dokgöz, H. Adli Tıp ve Adli Bilimler Akademisyen Yayın Evi. 2. Baskı. s: 71-90. (2020) ISBN: 978-605-258-444-6
101. Öztürk, L. Müzik Terapi Terimler Sözlüğü Sözkese Matbaacılık. Ankara. s: 8 (2019) ISBN: 978-605-7874-00-9
102. Öztürkler, C. Hukuk uygulamasında tıbbi sorumluluk, teşhis, tedavi ve tıbbi müdahaleden doğan tazminat davaları. Seçkin Yayıncılık. Ankara (2003) ISBN: 975 347 7 00 7
103. Özyıldız, A., Uçaner – Çifdalöz, B. Bağımlılıkla mücadelede müzik terapi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12(63)576-587. (2019) <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3255>
104. Pahl, C., Koch – Temming, H. Musiktherapie mit kindern grundlagen – Methoden – Praxisfelder. Bern: Verlag Hans Huber. s: 33 (2008). ISBN-13978-3456845890

105. Paipare, M. Development of the music therapy profession in Latvia. Special issue music therapy in Europe: Paths of professional development Approaches: Music Therapy & Special Music Education Special Issue 7 (1) 127-130 (2015)
106. Pancekauskaite, G., Jankauskaite, L. Paediatric pain medicine: pain differences, recognition and coping acute procedural pain in Paediatric Emergency Room. *Medicina (Kaunas)*. 27;54(6):94. (2018 Nov) doi: 10.3390/medicina54060094
107. Pavlicevic, M. Improvisation in Music Therapy: Human Communication in Sound. *Journal of Music Therapy*, 37(4), s. 269 – 285 (2000). doi: 10.1093/jmt/37.4.269.
108. Pinals, DA. Liability and patient suicide. *Focus (Am Psychiatr Publ)*. Fall 17(4): 349–354 (2019) doi: 10.1176/appi.focus.20190023 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7011301/> Erişim Tarihi: 24.02.2021.
109. Polat, O. Klinik adli tıp adli tıp uygulamaları. Seçkin Yayıncılık. Ankara (2004). ISBN: 975 347 845 3.
110. Polat, O., Büken, E.. Türkiye’de Hekimin Tıbbi ve Hukuki Sorumlulukları. İçinde; Tıbbi Uygulama Hataları. Ed: Polat, O. Seçkin Yayıncılık s: 289-316. (2005). ISBN: 975 347 908 5
111. Pothoulaki, M., McDonald, R., Flowers, P. Methodological issues in music interventions in oncology settings. A systematic literature review. *Arts in Psychotherapy* 33:446–55 (2006). doi:10.1016/j.aip.2006.08.004
112. Raglio, A., Gnesi, M., Monti, MC., Oasi, O., Gianotti, M., Attardo, L., Gontero, G., Morotti, L., Boffelli, S., Imbriani, C., Montomoli, C., Imbriani, M. The Music Therapy Session Assessment Scale (MT-SAS): Validation of a new tool for music therapy process evaluation. *Clin Psychol Psychother*. 24(6):O1547-O1561. (2017) doi: 10.1002/cpp.2115.
113. Reisoğlu, S. Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. b., Beta Yayıncılık, İstanbul, s.362. (2014) ISBN:9786053331728
114. Rennie, C., Irvine, DS.; Huang, E.; Huang, J. Music therapy as a form of nonpharmacologic pain modulation in patients with cancer: a systematic review of the current literature. *Cancers*. 14, 4416. (2022) <https://doi.org/10.3390/cancers14184416>
115. Roos, J., Werbart, A. Therapist and relationship factors influencing dropout from individual psychotherapy: A literature review. *Psychotherapy Research*, 23(4), 394-418. (2013). doi: 10.1080/10503307.2013.775528).
116. Sabe, M., Kaiser, S., Niveau, G. Suicide in psychiatry and medical liability: A case series. *Int J Law Psychiatry* .74:101671. (2021 Jan-Feb) doi: 10.1016/j.ijlp.2020.101671
117. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Geleneksel, Tamamlayıcı ve Fonksiyonel Tıp Uygulamaları Dairesi Başkanlığı Sertifikalı Eğitim Standartları. Güncellenme Tarihi 02 Nisan 2021. <https://shgmgetatdb.saglik.gov.tr/TR-8481/sertifikali-egitim-standartlari.html>. Er. Tar: 27.02.2022
118. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Geleneksel, Tamamlayıcı ve Fonksiyonel Tıp Uygulamaları Dairesi Başkanlığı. Eğitim Merkezleri. <https://shgmgetatdb.saglik.gov.tr/TR-8536/egitim-merkezlerimiz.html>. Eğitim Merkezlerimiz. Güncellenme Tarihi 15 Ekim 2021. Er. Tarihi: 27.02.2022
119. Scheiderer, EM. Elder abuse: Ethical and related considerations for professionals in psychology. *Ethics & Behavior*. 22 (1), 75-87. (2012) doi: 10.1080/10508422.2012.638828
120. Schwiebert, WL., Myers, JE., Dice, C. Ethical Guidelines for Counselors Working With Older Journal Of Counseling & Development. 78 (2) 123-29. (2000) doi:10.1002/j.1556-6676.2000.tb02569.x
121. Selçuk, Ş. İleri yetişkinlerle çalışan ve araştırma yapan psikologların dikkat etmesi gereken etik konular. *Türk Psikoloji Yazıları*, Aralık 22(44), 1-11 (2019) doi: 10.31828/tpy1301996120190831m 000011

122. Smith, M., Casey, L., Johnson, D., Gwede, C., Riggin, O. Music as therapeutic intervention for anxiety in patients receiving radiation therapy. *Oncology Nursing Forum* 28(5): 855–62 (2001)
123. Solanki, MS., Zafar, M., Rastogi, R. Music as a therapy: Role in psychiatry. *Asian Journal of Psychiatry* 6 193–199 (2013) <http://dx.doi.org/10.1016/j.ajp.2012.12.001>
124. Somakçı, P., Türklerde Müzikle Tedavi . *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (15) : 131-140. (2003) . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23748/253005>
125. Siponkoski, ST., Martinez-Molina, N., Kuusela, L., Laitinen, S., Holma, M., Ahlfors, M., Jordan-Kilkki P., AlaKauhahuoma K., Melkas, S., Pekkola, J., Rodriguez-Fornells, A., Laine, M., Ylinen, A., Rantanen, P., Koskinen, S., Lipsanen, J., Sarkamö, T. Music therapy enhances executive functions and prefrontal structural neuroplasticity after traumatic brain injury: evidence from a randomized controlled trial. *Journal of Neurotrauma*. *J Neurotrauma* 15;37(4):618-634(2019). doi:10.1089/neu.2019.6413
126. Stack, S., Lester, D., Rosenberg, JS. Music and suicidality: a quantitative review and extension. *Suicide and Life-Threatening Behavior* 42(6):654-671 (2012). doi: 10.1111/j.1943-278X.2012.00120.x
127. Standley, M. Clinical applications of music and chemotherapy: effects of nausea and emesis. *Music Therapy Perspectives*.10:27–35 (1992) doi.org/10.1093/mtp/10.1.27.
128. Stanczyk, MM., Music therapy in supportive cancer care. *Reports of Practical Oncology & Radiotherapy* 16 (5) 170-172 (2011) <https://doi.org/10.1016/j.rpor.2011.04.005>.
129. Stegmann, T., Geretsegger, M., Phan – Quoc, E., Riedl, H., Smetana, M.. Music Therapy and Other Music-Based Interventions in Pediatric Health Care: An Overview. *Medicines (Basel)*. 14;6(1):25. (2019) doi: 10.3390/medicines6010025).
130. Stephenson, C., Long, J., Oswanski, L., Plancon, JR., Pujol, K., Smith-Morse, T., Gainsfera, M., AMTA representative music therapy clinical self-assessment guide. Prepared by AMTA Professional Advocacy Committee 2005-2008. <http://www.musictherapy.org/assets/1/7/self-assessmentguide.pdf> Er. Tar: 21.03.2022
131. Sun, W., Matsuoka, T., Narumoto, J. Decision-making support for people with alzheimer’s disease: a narrative review. *Front. Psychol.* 12:750 – 803. (2021) doi: 10.3389/fpsyg.2021.750803
132. Swift, JK., Greenberg, RP. Premature discontinuation in adul psychotherapy: A meta-analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 80 (4), 547-559. (2012). doi:10.1037/a0028226
133. Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun Kanun Numarası : 1219 Kabul Tarihi : 11/4/1928. (Değişik: 14.6.1989 – 3575). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.1219.pdf>.
134. Tanrıöver, GB. Müzikle tedavi yöntemleri. *e-Journal of New World Sciences Academy Fine Arts*, 5, (3), 150-157 (2010) ISSN : 1308-7290
135. Tayaz, E., Kutluturkan, S. Kanser ağrısının yönetiminde bir yaklaşım: müzik terapi. *Ankara Med J*, (4):784-8. (2019) DOI: 10.17098/amj. 652013)
136. Stanczyk, MM. Music therapy in supportive cancer care reports of practical oncology and radiotherapy 1(6): 170–172 (2011) doi:10.1016/j.rpor.2011.04.005
137. Tayfun, K., Müslümanoğlu, AY. Türkiye geleneksel ve tamamlayıcı tıp merkezleri; eğitim ve uygulama inovasyonu. *Journal of BSHR*;3(Özel Sayı):1-12 (2019)
138. Thaut, MH. The future of music in therapy and medicine. *Ann N Y Acad Sci.* 1060:303-8. (2005) doi: 10.1196/annals.1360.023
139. Thaut, MH. Music as therapy in early History. *Prog Brain Res.* 217:143-58. (2015) doi: 10.1016/bs.pbr.2014.11.025
140. Till, B., Fraissler, M., Voracek, M., Tran, US., Niederkrotenthaler, T. Associations between suicide risk factors and favorite songs. *Crisis*. Jan;40(1):7-14. (2019) doi: 10.1027/0227-5910/a000523

141. Trygve, A., Gro, T. Music therapy in norway. Voices resources. Retrieved January 13, 2015., http://testvoices.uib.no/community/?q=country/monthnorway_july2004 Erişim Tarihi: 01.04.2023
142. Torun, Ş. Müzik terapi, müzik tıbbi ve müzik temelli diğer uygulamalar. In: Sağlık alanında müzik temelli uygulamalar: Müzik terapi, müzik tıbbi ve diğerleri. Torun Ş, editör. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri. p.9-19 (2020)
143. Torun, Ş. Kanıtı dayalı müzik terapisi uygulamalarında müziğin rolü. Anadolu Tıbbi Dergisi, 2022(2): 1-12 DOI No: 10.5505/anoludt.2022.18291
144. Tözün, M. Türkiye’de geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarının sağlık politikalarının gelişimi açısından ele alınması ve bu uygulamaların etik boyutunun değerlendirilmesi: Geleneksel Derleme J Tradit Complem Med. 5(2):151-9 (2022)
145. Tucquet, B., Leung, M. Music therapy services in pediatric oncology: a national clinical practice review. J Pediatr Oncol Nurs. 31(6):327-38. (2014) doi: 10.1177/1043454214533424. Epub 2014 Jul 15
146. Trappe, HJ. The effects of music on the cardiovascular system and cardiovascular health. Heart. Dec;96(23):1868-71. (2010) doi: 10.1136/hrt.2010.209858
147. Tümata. Doğu’da ve Batı’da müzik terapinin kısa tarihçesi <https://tumata.com/muzik-terapi/doguda-ve-batida-muzik-terapinin-kisa-tarihcesi/> er tar: 03.03.2022
148. Tümata. Reseptif Müzik Terapi <https://tumata.com/muzik-terapi/reseptif-muzik-terapi/> er tar:03.03.2022
149. Tümata Baksı Dansı <https://tumata.com/muzik-terapi/baksi-dansi/> er.Tar: 08.04.2022
150. Türk Borçlar Kanunu. Kanun Numarası : 6098. Kabul Tarihi : 11/1/2011. Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 4/2/2011 Sayı : 27836. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf> Erişim Tarihi: 21.04.2023
151. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982 <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>. Er tar: 25.02.2022.
152. Tüpkker, R. Music therapy as psychotherapy. Nervenheilkunde. 37(06): 404-409 (2018). DOI: 10.1055/s-0038-1667397
153. Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği. Resmî Gazete: 28.4.2004 tarih, 25446 sayı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/04/20040428.htm> Erişim Tarihi: 21.04.2023
154. Uçaner-Çifdalöz, B., Jelen, B. Müzik terapi uygulamaları ve bazı ülkelerdeki eğitimi. Folklor/edebiyat, 21;81(1): 35-46 (2015). https://www.folkloredebiyat.org/Makaleler/9348382_fe-81-3.pdf er tar: 15.10.2022
155. Uçaner – Çifdalöz, B., Salur, Ö.. Eklektik müzik terapi: Teori ve işleyiş örnekleri. Eren, N., editör. Ruhsal Bozuklukların Tedavi ve Rehabilitasyonunda Yaratıcı Sanat Psikoterapileri. 1.Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; p.66-71. (2019)
156. Uçaner – Çifdalöz, BU. Kronik hastalıklarda müzik terapi. Uluslararası 1. Kocaeli GETAT Kongresi, Kocaeli, Türkiye, 11 – 13 Haziran 2021 s: 138-143. (2021)
157. Vaitheswaran, S., Balasubramanian, S., Natarajan, N., Venkatesan, S., Srinivasan. N., Nagarajan, G., Ramanujam, V., Sargunan, S. Ethical issues in delivering psychological therapies in geriatric psychiatry in India. Indian J Psychol Med. Sep;43(5 Suppl):665-670. (2021) doi: 10.1177/02537176211026970.
158. Valero-Cantero, I., Martínez-Valero, FJ., Espinar-Toledo, M., Casals, C., Barón-López, FJ., Vázquez-Sánchez, MÁ. Complementary music therapy for cancer patients in at-home palliative care and their caregivers: protocol for a multicentre randomised controlled trial. BMC Palliat Care. 2;19(1):61. (2020) doi: 10.1186/s12904-020-00570-9.
159. World Federation of Music Therapy Code of Ethics. <https://wfmt.info/wp-content/uploads/2022/09/WFMT-Code-of-Ethics-Final-Sept-7-2022-for-website.pdf>. Er tar: 17.12.2022 *Wortzel, HS., David, B. Arciniegas, A. Forensic neuropsychiatric approach to traumatic brain injury, aggression, and suicide. J Am Acad Psychiatry Law. 41(2):274-86 (2013)

160. Wu, M., Bao, WX., Zhang, J., Hu, YF., Gao, J., Luo, BY. Effect of acoustic stimuli in patients with disorders of consciousness: a quantitative electroencephalography study. *Neural Regen Res.* Nov;13(11):1900-1906. (2018) doi: 10.4103/1673-5374.23862
161. Yap, HS., Warren, N., Allotey, P., Reidpath, DD. Chronic disease profiles of subjective memory complaints: a latent class analysis of older people in a rural Malaysian community. *Aging & Mental Health*, May;24(5):709-716. (2020) doi: 10.1080/13607863.2018.1550632
162. Yenerer-Çakmut, Ö. Hekimin ceza hukuku açısından sorumluluğu. İçinde: Tıbbi müdahaleye rızanın ceza hukuku açısından incelenmesi. Legal Yayıncılık 2003. ISBN: 975-8654-21-7. s:241-260
163. Yılmaz, B., Can, ÜK. Türkiye’de müzik terapi uygulamalarında kullanılan müzikler. *OPUS. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 9 (13) 19 : s: 594-620 (2019) DOI: 10.26466/opus.584795
164. Yorulmaz, O., Derin S., Göcek-Yorulmaz E., Gültekin, G., Baş, S. Çevrimiçi psikolojik müdahale ve uygulamalar için telepsikoloji kılavuzu. s:21-22 Türk Psikologlar Derneği İktisadi İşletmesi Ankara 2020. ISBN:978-975-6761-33-5 <http://www.psikolog.org.tr/tr/files/folder//telepsikoloji-kilavuzu-x150.pdf>
165. Yördem Y. Hekimin hatalı tıbbi uygulamaya bağlı hukuki sorumluluğu. *TAAD*, 11(39) 129-155 (Temmuz 2019)